

УДК 37.091.279.7.011.3-051

А. Шегеда,
завідувач лабораторії упровадження освітніх інновацій,
комунальний заклад «Житомирський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради
<https://orsid.org/0000-0002-6673-1928>
e-mail: anshegeda@gmail.com

Т. Паламарчук,
заступниця директора з навчально-виховної роботи,
Житомирська міська гуманітарна гімназія № 23 ім. М. Очерета
e-mail: 220855@ukr.net

Вимірювання розвитку оцінювальної компетентності педагога

Анотація. Стаття присвячена проблемі розвитку оцінювальної компетентності педагога. На основі досліджень науковців виділені основні фактори розвитку оцінювальної компетентності педагога. Акцентована увага на кваліметричному вимірюванні розвитку з визначенням факторів, критеріїв, методів експертної оцінки. Створено факторно-критеріальну модель вимірювання розвитку оцінювальної компетентності педагогічного працівника.

Ключові слова: оцінювальна компетентність, моніторинг, кваліметрія, фактор, критерій, ступінь прояву критерію.

A. Shegeda,
Head of the implementation laboratory educational innovations,
Municipal Institution «Zhytomyr Regional In-Service
Teacher Training Institute» of Zhytomyr Regional Council
<https://orsid.org/0000-0002-6673-1928>
e-mail: anshegeda@gmail.com

T. Palamarchuk,
Deputy Direktor of Zhytomyr City Gymnasium №23 named after M. Reeds
e-mail: 220855@ukr.net

Measuring the development of a teacher assessment competence

Abstract. The article is devoted to the problem of developing the teachers assessment competence.

On the basis of research by scientists, the main factors of the development of the evaluation competence of the teacher are highlighted.

Focused attention on qualitative measurement of development with definition of factors, criteria, method of expert assessment.

A factor-criterion model for measuring the development of the assessment competence of a pedagogical worker has been created.

Keywords: evaluative competence, monitoring, qualimetry, factor, criterion, degree of manifestation of the criterion.

Якісна професійної підготовка і розвиток вчителів набуває все більшої актуальності у зв'язку з сучасними глобальними процесами у сфері освіти. Це зумовлено вимогами, що ставить до вчителя нове інформаційне суспільство, формуванням нового сучасного педагога як компетентного і конкурентоспроможного фахівця на ринку праці. Нормативними документами передбачена діяльність учителя у сфері оцінювання навчальних досягнень учнів.

Закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту» орієнтують освітян на право учня щодо справедливого, неупередженого, об'єктивного, незалежного, недискримінаційного та добросовісного оцінювання результатів його навчання...» [2; 3].

Для подальшого розвитку оцінювальної компетентності педагога одним з важливих напрямів діяльності є її вимірювання.

Думку про необхідність урахування під час оцінювання й зусиль, яких докладає дитина, з обов'язковою фіксацією як за допомогою оцінки, так і описово, відстоював В. Сухомлинський.

Сьогодні науковцями досліджуються різні аспекти оцінювання: розвиток навичок формувального оцінювання у вчителів початкових класів (О. Савченко, О. Полякова), дослідження світового досвіду формувального оцінювання (О. Локшина, М. Сачок), методичні підходи до формувального оцінювання (Л. Кабан, Н. Морзе), кваліметричне вимірювання розвитку компетентностей педагога (Г. Дмитренко, Г. Єльнікова, З. Рябова) [1; 4; 5; 6].

Однак не вирішеними залишаються питання визначення факторів і критеріїв розвитку оцінювальної компетентності педагога та їх вимірювання.

Новою українською школою передбачено компетентнісний, формульний підхід до здійснення освітнього процесу, а також необхідність здійснювати поточне та формувальне оцінювання з метою відстеження особистісного розвитку учнів, їх навчального поступу процесу здобуття навчального досвіду як основи компетентності для розробки індивідуальної освітньої траєкторії.

За визначенням дослідників, оцінювальна компетентність педагога – це інтегральна професійна якість особистості вчителя, що характеризується здатністю здійснювати об'єктивне, неупереджене, справедливе, незалежне та добросовісне визначення рівня навчальних досягнень учнів відповідно до конкретних цілей і визначених критеріїв, аналізу наслідків свого педагогічного впливу й використання інноваційних методик навчання для забезпечення розвитку учня.

Аналіз досліджень науковців дає можливість виділити основні фактори розвитку оцінювальної компетентності педагога, а саме:

- забезпечення якості навчально-виховного процесу;
- готовність педагога до інноваційної діяльності;
- наукова організація праці на всіх етапах освітнього процесу;
- диференціація навчання у відповідності до психологічних особливостей кожного учня;
- проектування варіантів діяльності кожного учня;
- прогнозування освітнього процесу.

У кожному факторі визначаємо критерії – підстава для оцінки, класифікація чогось і мірило, що можна виразити в математичних одиницях [7].

Методом експертної оцінки (Дельфі), визначивши вагомість факторів, критеріїв кожного фактора, ступінь прояву критеріїв і звівши їх в таблицю, ми створимо факторно-критеріальну модель вимірювання розвитку оцінювальної компетентності педагога.

Як інструмент впливу на якість, моніторинг дає можливість відстежувати не тільки поточний стан оцінювальної компетентності, а й виявляти тенденції розвитку, ризики, визначати причину відхилень.

Використання кваліметрії («квалі» – якість, «метро» – міряю) дає можливість заміряти стан об’єкта, визначивши його важливі сторони, які впливають на якість у будь-який час, та конкретизувати якісні процеси шляхом поділу їх на простіші, визначивши їх стандартний перебіг.

Ступінь прояву критерію визначаємо за показниками:

0 – критерій фактично не виконується;

0,25 – критерій проявляється менш ніж на половину;

0,5 – критерій проявляється наполовину визначених вимог;

0,75 – критерій проявляється більше ніж наполовину у відповідності до визначених вимог, але менший за відповідні вимоги;

1 – критерій відповідає встановленим вимогам.

Розвиток факторів оцінюємо за формулою:

$$F_1 = m_1(V_1K_1 + V_2K_2 + V_3K_3 + V_4K_4 + V_5K_5 + V_6R_6) =$$

Рівень розвитку оцінювальної компетентності педагога визначаємо за формулою:

$$D = F_1 + F_2 + F_3 + F_4 + F_5 + F_6 =$$

Таблиця 1

Факторно-критеріальна модель вимірювання розвитку оцінювальної компетентності педагога

№	Фактор (F)	Вагомість (m)	Критерій	Вагомість (V)	Ступінь прояву критерію					F
					0	0.25	0.5	0.75	1	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Якість навчально-виховного	0,17	1. Наступність та перспективність системи роботи ЗДО та ЗНЗ	0,18						F ₁ =

	процесу	0,17	2. Ефективність використання варіативної складової навчальних планів	0,17						
			3. Забезпечення умов самоосвітнього процесу	0,16						
			4. Система роботи з обдарованими та відстаючими учнями	0,18						
			5. Розвиток учнівського самоврядування та його вплив на якість освіти	0,17						
			6. Здійснення соціальної підтримки та морального стимулювання педагога							
2	Готовність педагога до інноваційної діяльності	0,17	7. Здатність до самоорганізації, самоаналізу, рефлексії, оціночних суджень	0,26						F ₂ =
			8. Прагнення до творчих досягнень	0,25						
			9. Критичність мислення	0,26						
			10. Відмова від стереотипів педагогічного мислення							
3	Наукова організація праці на всіх етапах освітнього процесу	0,16	11. Удосконалення педагогічної праці та її умов, ефективність навчання і виховання	0,14						F ₃ =
			12. Створення і раціональне використання праці та відпочинку	0,12						
			13. Піклування про здоров'я та всебічний розвиток учнів	0,13						
			14. Методика роботи з книгою	0,13						
			15. Техніка фіксації, оброблення та зберігання готової інформації	0,14						
			16. Використання раціональних методів виконання запланованого	0,11						
			17. Організація робочого місця	0,12						

			18. Організація взаємодії школи з сім'єю та громадськими організаціями	0,11					
4	Диференціація навчання у відповідності до психологічних особливостей кожного учня	0,16	19. Диференціація за ступенем складності завдань	0,18					F ₄ =
			20. Поетапна диференціація змісту на уроках	0,17					
			21. Диференціація за ступенем самостійності учнів	0,18					
			22. Розвиток мислення учнів	0,16					
			23. Диференціація змісту домашніх завдань	0,15					
			24. Індивідуальний підхід до учнів залежно від ступеня пізнавальних можливостей	0,16					
5	Проектування варіантів діяльності кожного учня	0,16	25. Якість освітнього середовища для творчої діяльності учнів	0,18					F ₅ =
			26. Співпраця всіх учасників освітнього процесу	0,16					
			27. Забезпечення психолого-педагогічних умов для співробітництва	0,16					
			28. Застосування проблемних запитань та завдань для розвитку життєвого досвіду	0,15					
			29. Підвищення мотивації в навчанні кожного учня	0,17					
			30. Виконання змістової мети діяльності, саморозвитку учня	0,18					
6	Прогнозування освітнього процесу	0,15	31. Використання методу експертних оцінок	0,20					F ₆ =
			32. Поширення тенденцій розвитку за межі наявних даних	0,19					
			33. Побудова аналітичних або імітаційних моделей до бажаних змін	0,21					

			34. Використання нормативного прогнозування	0,19						
			35. Прагматичне прогнозування (аналогічне)							

Для зручності підрахунки краще робити в межах 1. Результат, який більше 0,5, буде вказувати на позитивну динаміку розвитку оцінювальної компетентності педагога.

Висновки. Використання факторно-критеріальної моделі для вимірювання розвитку оцінювальної компетентності допоможе зрозуміти її якість на поточному етапі роботи, виявити окремі відхилення, а при подальшій діяльності забезпечить покращення розвитку.

Здійснення внутрішнього моніторингу є перспективним напрямком у діяльності педагога завдяки можливості отримати об'єктивну інформацію про поточний стан освітнього процесу, створити оптимальні умови для самоорганізації, саморозвитку, прогнозування результатів освітньої діяльності.

Список використаних джерел та літератури

1. Дмитренко Г. А. Стратегічний менеджмент в системі освіти : навч. посіб. Київ : МАУП, 1999. С. 49.
2. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon4.rada.gov.ua/laros/show/1060-12>.
3. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>.
4. Єльнікова Г. В. Адаптивне управління: сутність, характеристика, моніторингові системи : колективна монографія. Київ, 2009. 485 с.
5. Кабан Л. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів у Новій українській школі. URL: https://www.narodnaosvita.kiev/?page_id=4471.
6. Полякова О. Реалізація компетентнісного підходу в оцінювальній діяльності вчителя початкових класів. *Рідна школа*. 2013. № 11. С. 69–72. URL: https://nbuv.gov.ua/UIRN/rsh_2013_11_16.
7. Шегеда А. Ф., Стефанович О. П. Кваліметричний підхід до оцінювання якості процесів в освітніх системах. *Нова педагогічна думка*. 2018. № 1 (93).